

KS. MAREK ZOŁOTEŃKI

FORMACYJNE WARTOŚCI ŚPIEWU RELIGIJNEGO W RUCHU ŚWIATŁO-ŻYCIE

We współczesnym świecie uderza bezradność w wychowaniu człowieka. Pojawiają się różne programy odnowy. Systemy polityczne, ekonomiczne, społeczne i gospodarcze głoszą nowe hasła, ale większość z nich dotyczy tylko porządku zewnętrznego, w jakim żyje człowiek. Planuje się reformy, w których nie ma wizji wychowania.

Są ludzie, którzy wyprzedzają swoją epokę, dlatego stają się dla innych znakiem sprzeciwu. Niewątpliwie takim człowiekiem był inicjator Ruchu Światło-Życie – ks. Franciszek Blachnicki (1921–1987), który podążając nowymi drogami, wiele razy przecierał szlaki innym. Obdarzony zmysłem wnikliwej obserwacji i rozumienia różnorodnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych, dostrzegał niebezpieczeństwa grożące polskiemu Kościołowi. W okresie przedsoborowym napisał: „Obserwując z bliska życie, a raczej martwość religijną naszych katolików, umacniam się w przekonaniu, że stoimy przed wielkim odpływem mas z Kościoła. Katolicyzm powierzchowny i tradycyjny nie ostoi się wobec potężnego naporu fal nowoczesnego pogaństwa. W tej sytuacji formowanie elity katolickiej, wychowanie «świętych», żyjących autentycznym życiem nadprzyrodzonym, wydaje się najpilniejszym zadaniem chwili”¹ Wysiłkiem ks. Blachnickiego zaczęły powstawać grupy późniejszego Ruchu Światło-Życie, który stał się rzeczywistością, jaką zauważyć można w każdej diecezji polskiej i w bardzo wielu parafiach. Powstał

Ks. dr Marek ZOŁOTEŃKI – adres do korespondencji: 58-160 Świebodzice, ul. B. Prusa 1, par. św. Piotra i Pawła.

¹ F. B l a c h n i c k i, *List do biskupa S. Adamskiego, 26 III 1961*, Akta personalne ks. Franciszka Blachnickiego, Archiwum Kurii Archidiecezjalnej w Katowicach (rkps).

w Kościele katolickim w Polsce, a początkami sięga lat pięćdziesiątych XX stulecia.

I. FORMOWANIE „NOWEGO CZŁOWIEKA” PRZEZ ŚPIEWY RELIGIJNE W RUCHU ŚWIATŁO-ŻYCIE

Istotę Ruchu Światło-Życie można odczytać jako formowanie nowego człowieka. Wyraża je system formacyjny tegoż Ruchu, będący rezultatem poszukiwań i przemyśleń ks. F. Blachnickiego. Już podczas pobytu w szkole średniej fascynował go harcerski program ze swoją metodą wychowania różnicowego. Chodziło o system małej grupy, ze swoistą obrzędowością i bliskim kontaktem z przyrodą oraz ideą bezinteresownej służby bliźnim²

W tych doświadczeniach były obecne już formalnie elementy przyszłej pedagogii ruchu oazowego. Później zostały one pogłębione na płaszczyźnie liturgicznej. Generalnie chodziło o kształtowanie młodego człowieka w duchu ewangelicznym. Członkowie Oazy, a później Ruchu, nie spotykali się z rygorami czy dyscypliną. Człowiek wolny i kochający Kościół oraz Ojczyznę mógł spokojnie oddawać się tu służbie Bogu.

Osobiste doświadczenia ks. Blachnickiego wskazywały na potrzebę głębszego wychowania człowieka. Pozytywnym doświadczeniem miało być przeżycie Boga w Eucharystii. Istotne dla wewnętrznego wzrostu „nowego człowieka” były nie tyle oficjalne programy, ile małe grupy zainteresowań, rozwijające własną aktywność religijną i twórczość duchową. Łatwo było zauważyć, że na polskim gruncie często życie wewnętrzne było dość sformalizowane i powierzchowne, niezdolne oprzeć się procesom laicyzacji. Z tego powodu ks. Blachnicki uznał za nieodzowne istnienie grup elitarnych, nastawionych dynamicznie i apostołsko wobec środowiska. W miejsce alternatywy duszpasterskiej „elita czy masa” wprowadził zasadę „masy przez elity” Uważał, że duszpasterstwo masowe nie ma przyszłości i szans rozwoju bez elit apostołskich. Wobec braku kościelnych stowarzyszeń trzeba było je dopiero uformować. Jediną grupą w parafii, z którą można było w tym czasie podjąć systematyczną pracę typu wychowawczego, byli ministranci³

W tym celu ukształtowała się cała pedagogia służby liturgicznej, osnuta wokół idei dziecięstwa Bożego. Jest to jak gdyby prehistoria późniejszej

² T e n ż e, *Charyzmat Światło-Życie. Teksty podstawowe*, Lublin 1996, s. 32.

³ Tamże, s. 33.

formacji „nowego człowieka” Od początku były w niej obecne elementy pedagogii duszpasterskiej, które potem weszły do Ruchu Światło-Życie⁴

Pedagogia „nowego człowieka” to całoroczna praca w tygodniowych rozważaniach związanych z konkretną służbą i odpowiedzialnością w szerszej wspólnotie parafialnej. Ważne w niej były treści religijne wynikające ze słowa Bożego i liturgii. Stanowiły one podstawę do wyciągania wniosków wychowawczych i samokształceniowych. Nie mniej istotne stawały się też pieśni i piosenki śpiewane podczas spotkań formacyjnych oraz w różnych formach rekreacji. W nich zostały zawarte prawdy biblijne i pouczenia moralne⁵

W rytm całorocznej pracy wychowawczej zostały wbudowane przeżyciowe rekolekcje (oazy), organizowane w okresie wakacyjnym, w czasie których fundamentem programu wychowawczego było rozważanie tajemnic różańcowych.

Po Soborze Watykańskim II oazowy system wychowawczy zaczęła przenikać wizja człowieka-osoby i Kościoła-wspólnoty. Może się ona dokonywać zwłaszcza na podstawie liturgii świętej, w której jest wiele śpiewu religijnego i okazji do odnowy duchowej. Na rozwój i pogłębienie formacji „nowego człowieka” ma wpływ nurt biblijno-ewangelizacyjny oraz ekumeniczny. W nim ta idea otrzymała biblijną podbudowę i swój wyraz. Przejawiło się to w formacji lektorów. Główną ideą stała się biblijna myśl światła i życia.

Innym źródłem inspiracji stało się odkrycie przez ks. Blachnickiego katechumenatu jako starochrześcijańskiej metody inicjacji i formowania „nowego człowieka” W swej aktualnej postaci oddziaływanie to przedstawia się jako system formacji deuterokatechumenalnej. Wszczepiony w życie wspólnot lokalnych, system może z nich uczynić miejsce, gdzie można prowadzić „nowego człowieka” ku jego wyzwaniom⁶

Funkcję deuterokatechumenalną przyjął Ruch Światło-Życie na różnych poziomach. Na każdym śpiew religijny odgrywał ważną rolę. Do głównych poziomów zaliczano:

- dziecięcy deuterokatechumenat uprawiany w ramach formacji wspólnot służby liturgicznej w parafiach; z tym łączono tzw. Oazę Dzieci Bożych;
- młodzieżowy deuterokatechumenat prowadzony również w ramach formacji wspólnot służby liturgicznej w parafiach; z tym związane trójstopniowy system Oaz Niepokalanej (dla dziewcząt) i Oaz Nowego Życia (dla chłopców);
- akademicki deuterokatechumenat realizowany w ramach oaz studenckich i odpowiadającej im pracy w okresie postoazy;

⁴ M. P a l u c h, *Zarys historii Ruchu Światło-Życie*, Lublin 1998, s. 29.

⁵ R. M i s i e w i c z, *Ewangelia w piosence*, „Tygodnik Powszechny” 17(1986), s. 9.

⁶ B l a c h n i c k i, *Charyzmat*, s. 31-35.

– deuterokatechumenat dorosłych, pielęgnowany w oazach dla osób starszych i odpowiadającej im pracy pooazowej⁷

Ponadto w oazach rodzin i Domowego Kościoła Ruch przewiduje ich formację metodą deuterokatechumenalną. Posługuje się wypracowanymi szczególnie pieśniami i piosenkami religijnymi. Pragnie też służyć wszystkim wspólnotom lokalnym w parafii.

II. PODSTAWOWY PROGRAM FORMACYJNY RUCHU

Cały program formacyjny realizowany w Ruchu streszcza się w dziesięciu hasłach zwanych „Drogowskazami Nowego Człowieka” Są to:

1) Jezus Chrystus jest moim Światłem i Życiem oraz jedyną Drogą do Ojca; przyjąłem Go jako mojego Pana i Zbawiciela, oddałem Mu swoje życie, aby nim kierował;

2) Niepokalana jest najdoskonalszym wzorem Nowego Człowieka oddanego całkowicie w Duchu Świętym Chrystusowi, Jego Słowu i dziełu; dlatego oddaję się Jej, rozważam z Nią w różańcu tajemnice zbawienia i naśladuję Ją;

3) Duch Święty namaścił Jezusa; dzięki Chrystusowi i ja otrzymałem Ducha Świętego, który sprawił, że narodziłem się na nowo do życia dziecka Bożego, skierowanego w miłości i posłuszeństwie ku Ojcu; dlatego chcę prowadzić życie w Duchu, poddając się Jego tchnieniu i mocy;

4) Kościół jako wspólnota pielgrzymującego Ludu Bożego, zjednoczony z Ojcem przez Syna w Duchu Świętym, jest jedynym środowiskiem życia, w którym może rozwijać się „nowy człowiek”; chcę wrastać coraz głębiej w tę braterską wspólnotę przez żywą komórkę małej grupy, która jest znakiem i urzeczywistnieniem Kościoła lokalnego i powszechnego;

5) Słowo Boże stanie się dla mnie światłem, jeżeli będę podejmował stały wysiłek zachowania go, pójścia za nim i czynienia go ideą życia; dlatego chcę karmić się nim jak najczęściej, szczególnie przez osobiste i wspólne z braćmi studiowanie Pisma Świętego;

6) Modlitwa jest oddechem chrześcijańskiego życia, wielkim przywilejem i radością „nowego człowieka”, źródłem mocy i dziełem Ducha Świętego w nas; dlatego chcę być wierny praktyce codziennego „Namiotu Spotkania”;

7) Liturgia, zwłaszcza eucharystyczna, jest uprzywilejowanym miejscem spotkania z Chrystusem w Duchu Świętym, znakiem objawiającym i urzeczy-

⁷ Oaza Rekolekcyjna Diakonii Ruchu Światło-Życie 1995, s. 92-93.

wistniającym tajemnicę Kościoła – wspólnoty oraz źródłem i szczytem jego życia; dlatego chcę zawsze jak najpełniej w niej uczestniczyć, moim zaszczytem i radością jest służba w liturgii według wszelkich zaleceń soborowej odnowy;

8) Świadeństwo słowa i życia jest nakazem Pana, który chce, aby światłość nasza świeciła przed ludźmi i dlatego obiecał nam moc Ducha Świętego, abyśmy mogli stać się Jego świadkami; ufając tej mocy i modląc się o nią chcę przy każdej okazji wyznawać Chrystusa, mojego Pana i Zbawiciela.

9) „Nowa Kultura” polega na uwolnieniu człowieka od wszystkiego, co poniża jego godność, oraz na rozwijaniu wartości i wspólnoty we wszystkich dziedzinach życia; jest ona dziś bardzo potrzebną formą świadectwa i ewangelizacji; moim świadectwem w tej dziedzinie będzie więc ofiara całkowitej abstynencji od alkoholu, tytoniu i wszelkich narkotyków oraz szerzenie kultury czystości i skromności jako wyrazu szacunku dla osoby;

10) Agape, czyli piękna miłość, którą Duch Święty rozlewa w sercach naszych, dzięki której osoba może odnaleźć się w pełni przez bezinteresowny dar z siebie (KDK 24) dla Boga i bliźnich, jest najwyższą formą świadectwa i urzeczywistnienia osoby; dlatego przez stałą metanoję, przekreślanie swojego egoizmu i naśladowanie Chrystusowego Krzyża chcę wdrażać się w postawę bezinteresownej służby – diakonii, pomagając na wzór Syna Człowieczego wspólnocie Kościoła oraz wszystkim braciom, zwłaszcza najmniejszym i uciśnionym⁸

Każdy uczestnik Ruchu po przyjęciu Chrystusa jako swego Pana i Zbawiciela (ewangelizacja) uczestniczy w formacji Jego uczniów (deuterokatechumenat) oraz we wspólnocie, podejmując konkretną służbę w Kościele i świecie (diakonia). Ewangelizacja, deuterokatechumenat i diakonia to trzy etapy drogi formacyjnej w Ruchu. Przez realizację programu formacyjnego Ruch osiąga swój cel, a jest nim kształtowanie dojrzałych chrześcijan i budowanie wspólnoty Kościoła (*communio*). Osoby, które podjęły decyzję wiary i nawrócenia oraz stały się świadkami Jezusa Chrystusa, wstępują do wspólnoty, która ze swej natury jest znakiem przemiany i nowego życia⁹

We wspólnocie człowiek łatwo uczy się śpiewu religijnego. Ułatwia mu to wdrażanie w życie słowa Bożego i liturgii oraz uczenie się postawy bezinteresownego dawania siebie (*agape*) na służbę bliźnim, wspólnocie, a nawet światu na wzór Chrystusa – Sługi Nowego Przymierza, i Maryi – Służebnicy Pańskiej. W ten sposób przyczynia się do odpowiedzialności za życie wspólnoty lokalnej Kościoła oraz chrystianizację świata. Ruch równocześnie uwraż-

⁸ Tamże, s. 94-96.

⁹ S. C l a r k, *Budowanie wspólnot chrześcijańskich*, Wrocław-Kraków 1994, s. 178.

liwia swoich członków na problemy współczesnego człowieka i społeczeństwa. Włącza ich w dzieło samowychowania, budowania pokoju oraz lepszego świata przez szeroko rozbudowany program „Nowej Kultury” Wyraża się on w popieraniu rozwoju wszystkich autentycznych wartości każdej osoby i wspólnoty oraz we współdziałaniu z ludźmi dobrej woli. Szczególne swoje zadanie widzi Ruch w dążeniu do wyzwolenia człowieka ze wszystkich nałogów oraz innych form alienacji poniżających jego godność¹⁰

III. WYCHOWANIE DLA NOWYCH IDEI, WARTOŚCI I NORM

Program Ruchu wyrażony w hasłach: „Nowy Człowiek”, „Nowa Wspólnota” i „Nowa Kultura” pokrywa się z istotnymi i kluczowymi zadaniami ewangelizacji ukazanymi w adhortacji apostoelskiej Pawła VI *O ewangelizacji w świecie współczesnym*¹¹ Napisano tam: „Wszakże nie powstanie nowa ludzkość, jeśli wpieryw nie powstaną nowi ludzie, odnowieni przez Chrztost i przez życie według Ewangelii. Celem ewangelizacji jest więc owa wewnętrzna przemiana” (EN 18). Ruch pragnie przez formację „nowego człowieka” służyć budowaniu i rozwijaniu wspólnot chrześcijańskich, które promieniowałyby nową kulturą ewangeliczną na wszystkie przejawy i dziedziny życia ludzkiego¹².

Podstawowym zadaniem Ruchu jest wychowanie „nowego człowieka” jako osoby, która ćwiczy się w dawaniu siebie. Jego zasadą życia jest bezinteresowna miłość skierowana do bliźnich. On przyjmuje Chrystusa w Duchu Świętym. Wzorem takiej postawy jest Niepokalana. Uczestnik Ruchu wpatrując się w Maryję łatwiej rozpoznaje swoje powołanie życiowe. Na Jej cześć śpiewa pieśni i piosenki religijne. Niepokalana jest zatem modelem wychowawczym w oazowej wspólnotcie. Uczy, jak należy przyjmować Chrystusa i zjednoczyć się z Nim. Ukazuje, na czym polega pełnia odkupienia, gdyż sama jest najdoskonalszym owocem tego dzieła.

¹⁰ *Wnioski końcowe I Krajowej Kongregacji Odpowiedzialnych Żywego Kościoła określające samoświadomość Ruchu*, „Komunikat dla Moderatorów Wspólnot Służby Liturgicznej”, (Krościenko), 5(1975-1976), s. 2-3 [b.a.].

¹¹ P a w e ł VI, *Adhortacja apostoelska „O ewangelizacji w świecie współczesnym” [Evangelii nuntiandi]*, Rzym 1975.

¹² *Ruch Światło-Życie jako ruch soborowej odnowy Kościoła w Polsce. (Świadectwo II Krajowej Kongregacji Odpowiedzialnych Ruchu Światło-Życie odbytej w Krościenku n. Dunajcem w dniach 4-6 III 1977 r.)*, „Komunikat dla Moderatorów Wspólnot Służby Liturgicznej”, 6(1976-1977), s. 3 [b.a.].

Cała pedagogia w Ruchu, zwana także formacją podstawową, jest próbą odtworzenia postawy Maryi wobec Chrystusa; Ona patronuje tej pracy jako Ta, która najdoskonalej słuchała i strzegła słowa Bożego (Łk 2, 51). Stąd procesowi temu towarzyszy różaniec jako modlitwa ucząca rozważać i odtwarzać tajemnicę Chrystusa. Nic dziwnego, że na ołtarzyku wspólnotowym obok księgi Pisma Świętego pojawia się figura Niepokalanej. W Ruchu dąży się do wypracowania osobistej, modlitewnej więzi z Maryją, która jest dla zebranych wzorem i prawdziwą Matką, rodzącą i wychowującą „nowego człowieka” Maryjność jest tak głęboko zakorzeniona w Ruchu Światło-Życie, że nazwanie go „dziełem Niepokalanej Matki Kościoła” jest w pełni uzasadnione¹³

Cel i program Ruchu wyrażają liczne pieśni i piosenki śpiewane podczas spotkania. Służą one jedności z Bogiem i ludźmi. Wyrażają „postulat wewnętrznej integracji” jako główne zadanie wychowawcze. W pedagogii chrześcijańskiej ma to ogromne znaczenie – chodzi o osiągnięcie jedności pomiędzy prawdami i zasadami poznawanymi a wyznawanymi i stosowanymi w życiu. Śpiewy oazowe integrują wewnętrznie wspólnotę.

Człowiek jako osoba stoi przed wezwaniem prawdy i dobrowolnym jej uznaniem. Poddaje się jej wymaganiom, odnajduje w niej swoją doskonałość i wewnętrzną wolność. Śpiewy zawierają w sobie idee wychowawcze. Wcielają w życie to, co trzeba rozumieć przez słowo Boże, ukazują Chrystusa jako wzór osobowy, który należy naśladować. Zawierają w sobie dynamiczną i aktualną zasadę przewodnią kształtowania „nowego człowieka” Podciągają wspólnotę do wymagań programowych, poważnego traktowania prawdy jako siły normatywnej oraz integracji w człowieku sfery umysłu, woli i uczuć. Śpiewy religijne w Ruchu prowadzą do wyrabiania jedności w różnych formach. Stają się zatem metodą wychowawczą w programie formacyjnym oazy i grup parafialnych¹⁴

Oaza to przeżyciowo-wychowawcza forma rekolekcji. Dla zrozumienia tej koncepcji istotne znaczenie ma pojęcie źródła wody, wokół którego rozwija się bujne życie. Oaza rekolekcyjna staje się źródłem nowego życia w Kościele. Dzieje się tak dzięki osobowemu przyjęciu Chrystusa w Duchu Świętym przez wiarę i miłość. O ile spotkanie z Chrystusem przebiega we wzajemnym, oblubieńczym oddaniu się, o tyle oaza staje się źródłem głębszego życia w wierze i praktykach. Ważna jest tu wiara, życie sakramentalne, modlitwa i bezinteresowna miłość bliźnich. Wzajemne otwieranie się na siebie w posta-

¹³ P a l u c h, *Zarys*, s. 152.

¹⁴ S. B u j n o w s k i, *Potrzebuje cię Chrystus*, [w:] *Serce wielkie nam daj*, [b.m.r.], s. 30.

wie służby i dawania siebie, jeśli dokonuje się w Chrystusie, staje się w oazie bogatym źródłem życia religijnego. Dlatego śpiewy to wyrażają i wszystkich zachęcają do *agape* – bezinteresownej miłości osobowej, Chrystusa i bliźnich, w tym również członków wspólnoty oazowej¹⁵

Wychowawczy aspekt śpiewu wyraża się w tym, że zachęca on do osiągnięcia ideałów „nowego człowieka” Przykładem jest Maryja. Stąd w akcie oddania Ruchu Niepokalanej Matce Kościoła mówi się: „Jesteśmy głęboko przekonani, że o tyle tylko staniemy się Oazą Żywego Kościoła, o ile w zjednoczeniu z Tobą będziemy realizowali postawę służby i oddania się Chrystusowi w Jego Kościele”¹⁶ Taka postawa inspiruje uczestników Ruchu do zrozumienia i przeżycia tajemnicy Kościoła jako komunii, wspólnoty powstającej w wyniku relacji międzyosobowych, których istotą jest *agape*. Taka wizja śpiewów oazowych stwarza fundament dla diakonii, służby apostołskiej, życia i rozwoju Kościoła.

Śpiewy oazowe pobudzają do religijnego przeżycia w małych grupach, które gromadzą się regularnie w tygodniowych odstępach czasu. Mała rozśpiewana wspólnota umożliwia wzrost „nowego człowieka” w warunkach codziennego życia. Rytm w regularnych odstępach czasu kumuluje bodźce wychowawcze i zapewnia ciągłość procesu formacyjnego. Śpiewy są dobrym środkiem wychowawczym dla ludzi oddanych Chrystusowi pod warunkiem, że nie zamykają się oni na oddziaływanie z zewnątrz. Owszem, angażują się w nadrzędnej społeczności parafialnej czy innej, w ramach której działają¹⁷

Pedagogia „nowego człowieka” w Ruchu Światło-Życie to systematyczne inicjowanie pełnego i dojrzałego życia chrześcijańskiego, stosownie do wymagań naszych czasów i struktury parafialnej. Obiektem formacji są ludzie ochrzczeni, którzy przeżywali już w swoim życiu jakiś fragmentaryczny katechumenat, zwłaszcza w związku z tzw. przygotowaniem do spowiedzi i Pierwszej Komunii Świętej w ramach szkolnej katechezy¹⁸

Teksty pieśni i piosenek religijnych wykorzystywanych podczas ewangelizacji często bywają mottem duchowej formacji członków Ruchu. Celem wychowawczym jest doprowadzenie dzieci, młodzieży i dorosłych do religijnego przebudzenia przez osobiste spotkanie z Chrystusem i przyjęcie Go z wiarą w Duchu Świętym jako swego Pana i Zbawiciela. Dokonuje się to przez poprawne rozumienie tekstów i właściwe przyswajanie melodii. Nie-

¹⁵ B l a c h n i c k i, *Charyzmat*, s. 72.

¹⁶ P a l u c h, *Zarys*, s. 151.

¹⁷ *Oaza Rekolekcyjna*, s. 145.

¹⁸ B l a c h n i c k i, *Charyzmat*, s. 90-91.

rzadko dzięki nim rodzą się u śpiewających motywy ponownego nawrócenia i umocnienia wiary w Chrystusa¹⁹

Śpiewy oazowe stają się dobrym momentem świadomego włączenia się do grupy gorliwych wyznawców Chrystusa, pragnących wejść na drogę wiodącą do dojrzałej wiary. Teksty biblijne koncentrują żywą wiarę, słowo Boże i sakramenty święte. Proponuje się członkom Ruchu, by indywidualnie rozpa miętywali zawartą treść a nawet melodię. Oazowe śpiewy sprzyjają inicjacji liturgiczno-sakramentalnej, która nawiązuje do odnowy przymierza Chrztu św. podczas przeżywanych rekolekcji. Często śpiewy oazowe odpowiadają okresowi liturgicznemu a nawet poszczególnym stopniom. Na ogół wprowadzają w tajemnicę i życie Kościoła-wspólnoty. Skupiają ponadto uwagę na tematach: charyzmatu, powołania i diakonii. W taki sposób przygotowują wejście do liturgii i określonych modlitw, zgodnie z posiadanym programem, co ma być trwałym owocem całej formacji i zarazem podstawą kształtowania „nowego człowieka”²⁰

Według woli założyciela Ruchu „śpiewy mają wychowywać uczestników i prowadzić do coraz głębszego rozumienia i kształtowania postaw wewnętrznych w dawaniu siebie Chrystusowi i braciom, co też jest źródłem nowego życia”²¹ „Nowy człowiek” w Ruchu realizuje siebie m.in. przez służbę w śpiewie. Jest to sposób wyrażenia siebie w miłości do Jezusa i bliźnich. Śpiewając, wznosi się człowiek w swojej wartości i doskonali w miłości bezinteresownej. W tej postawie uczestnik Ruchu odnajduje także autentyczną radość bycia naprawdę sobą. Wychowanie człowieka do bezinteresownej służby to podstawowe dążenie Ruchu Światło-Życie. Jest to zawarte w Ewangelii, która postuluje służbę bliźniemu w Chrystusie.

Ruch Światło-Życie dzięki swoim metodom działania daje lepsze rozumienie Kościoła w jego wspólnotach lokalnych. Działa w jedności z hierarchią i pod jej kierunkiem. Zadaniem Ruchu jest budowanie Kościoła. Dzieje się to przez ożywienie wiernych. Ruch zatem przez śpiew kształtuje dojrzałych chrześcijan, buduje wspólnotę, ewangelizuje i wprowadza w odnowę liturgii. Pragnie również przez świadectwo, zaangażowanie apostołskie i śpiewy doprowadzić do odnowienia się parafii w jej podstawowych strukturach. Stąd we wspólnotach lokalnych znane są na ten temat różne pieśni i piosenki oazowe. Parafia jest ich najwłaściwszym polem realizowania się. Śpiewy odgrywają więc swoją rolę w ramach i dla potrzeb Ruchu w parafii.

¹⁹ *Chrystusa Pana spotkałem dziś*, [w:] *Serce*, s. 58.

²⁰ B l a c h n i c k i, *Charyzmat*, s. 42-44.

²¹ P a l u c h, *Zarys*, s. 39-40.

Każdy, kto należy do Ruchu, ma jakiś dar lub zdolność do posługiwania w Bożym Kościele. Członkowie takiej wspólnoty są odpowiedzialni za dobór tekstów i melodii. Dobre śpiewy oazowe są darem i posługą²², zobowiązują do bycia lepszym w postawie sługi oraz gotowości wyjścia naprzeciw potrzebom sióstr i braci²³

„Nowy człowiek” nie powinien być samotny. Ma się spełniać we wspólnocie z innymi. Dlatego właśnie jako podstawowe postuluje się małe wspólnoty. Powstają one na zasadzie bezpośrednich relacji typu „ja-ty”, a później „my”. Liczebność takiej wspólnoty podstawowej wyznacza liczba relacji. Jest to grupa osób, które znają się po imieniu. Wspólnota podstawowa może być dobrą szkołą nauki śpiewu oazowego, stanowi też pośredni etap w budowaniu więzi wspólnotowej w większym zespole, jakim jest parafia.

Dopiero rozwijanie się tych wspólnot, ich świadectwo i zaangażowanie apostołskie może doprowadzić do przyjęcia większej liczby pieśni i piosenek religijnych pochodzenia oazowego. Każda wspólnota lokalna czy parafialna może uprawiać kształcenie w formie, którą jest zgromadzenie eucharystyczne. Stąd stanowi ona podstawę życia Ruchu. W tej formie oaza rozpoznaje i przeżywa siebie jako wspólnotę.

IV. PIEŚNI OAZOWE NARZĘDZIEM DUCHOWEJ FORMACJI CZŁONKÓW RUCHU

Aby ochrzczeni mogli świadomie żyć Słowem Bożym, liturgią, modlitwą osobistą, miłością i świadectwem, muszą przejść odpowiednią formację. Nie odbywa się ona bez śpiewów. Dobrane teksty mogą oddziaływać na całość wspólnoty, a nawet parafii. Z takich grup formacyjnych wyrastają wspólnoty zaangażowane apostołsko, które przejmują odpowiedzialność za młodszych od siebie oraz za rówieśników. Wspecjalizowane grupy apostołskie przejmują odpowiedzialność za pewne funkcje życiowe Kościoła, które ucieleśniają we wspólnocie lokalnej. Tam śpiewy religijne są naturalną formą modlitwy. Teksty oazowe mogą znać księża, siostry zakonne i ludzie świeccy intensywnie przeżywający wartość Ruchu.

Grupa odpowiedzialnych razem śpiewa i modli się, omawia działanie, jest świadectwem i znakiem tego, do czego cała parafia ma się rozwijać. Istnienie

²² *Droga do wspólnoty. Na podstawie Nowego Testamentu*, s. 65 (b.a.m.r.).

²³ *Karta Wspólnoty. Materiały pomocnicze do kształtowania i porządkowania życia we wspólnotach Centralnej Diakonii Ewangelizacji Ruchu Światło-Życie*, Lublin 1992, s. 9 [b.a.].

takiej grupy czyni wiarygodnym całe przedsięwzięcie, pozwala na wyjście ku wiernym praktykującym, dla których Kościół czy parafia to jedynie punkt odniesienia²⁴

Ruch przygotowuje i formuje nowych ludzi, którzy jako „żywe komórki wszczepione w organizm parafialny”²⁵ mogą przejmować różnego rodzaju diakonie i funkcje dla zapewnienia jej żywotności oraz rozwoju. Wspólnoty Ruchu w parafii widzą swój cel i rację istnienia. Utożsamiają się z parafią, bo nie czują potrzeby swojej strukturalnej odrębności.

Droga wyrażona w śpiewach oazowych jest szlakiem stawania się „nowym człowiekiem” Wszystkie sposoby rozwiązywania problemów społeczności parafialnej, które nie zaczynają się od prób odnowienia wewnętrznego, są z góry skazane na niepowodzenie. Wychowanie „nowego człowieka”, ratowanie jego godności i rozwoju jest zadaniem zasadniczym Ruchu. Rozpoczyna się to od głoszenia myśli Bożej o człowieku, który jest obrazem Stwórcy i powinien zmierzać do ideału przez zajęcia w oazie. Wszystkie rodzaje działania Ruchu streszczają się w określeniu: „człowiek wyzwolony”, „człowiek wolny”, „człowiek nowy”

Człowiek wyzwolony to ten, który realizuje siebie w impulsach wewnętrznych, suwerennych. Wola jego jest wolna wtedy, gdy poddaje się kierownictwu światła rozumu. W pojęciu wolności zawiera się więc pewna zależność: dobrowolne przyjęcie, zaakceptowanie światła prawdy o samym człowieku i jego istocie. Prawda ta wyraża się w tym, że człowiek nie może siebie w pełni urzeczywistnić, jeżeli zamyka się tylko w kręgu własnego „ja” i swojej osoby. Jest bowiem stworzony do dialogu, spotkania z drugim i bezinteresownego dawania siebie.

Bardzo pięknie wyrażają to niektóre pieśni i piosenki oazowe. Uczestnik Ruchu może dość łatwo zjednoczyć się z Bogiem, który daje siebie przez Chrystusa w Duchu Świętym. Komunia z Bogiem zobowiązuje do wzajemnej ludzkiej służby. Jest to droga do odbudowania braterskiej wspólnoty, w której nowy człowiek ma przeżywać siebie już nie jako przeciwstawienie się drugiej osobie, ale pozostawać w łączności z innymi. Zjednoczenie między osobami osiąga się przez rezygnację z egoizmu. Póki we wnętrzu członków Ruchu panuje psychiczne zamknięcie, nie może być mowy o wspólnotcie. Egoizm wyraża tendencję przeciwną wspólnotcie.

²⁴ *Oaza Rekolekcyjna*, s. 142-146.

²⁵ Tamże, s. 134.

Wiele śpiewów oazowych przestrzega przed takim niebezpieczeństwem i zachęca do bratniej miłości w Bogu, Dawcy życia²⁶ Nowa wspólnota ludzi z Bogiem Ojcem przez Chrystusa w Duchu Świętym jest chrześcijańską grupą, w której mocą jednoczącą jest miłość. Ona skłania do bezinteresownej służby dla dobra drugiego. Tę miłość daje Duch Święty, a potwierdził to św. Paweł, gdy napisał: „[...] miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany” (Rz 5, 5). Miłość w wymiarze międzyludzkim u członków Ruchu Światło-Życie opiera się na wspólnocie z Bogiem. Dlatego stawia się ją na pierwszym miejscu.

„Nowy człowiek” jest dziełem Boga (Kol 3, 9-10) i przez swój rozwój duchowy tworzy w Ruchu nową wspólnotę. Dąży do zjednoczenia myśli, pragnień i woli z pozostałymi członkami. Chcąc nazwać ją żywą komórką Kościoła, musi odpowiadać wymaganiom soborowym. „Kościół jest w Chrystusie niejako sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (KK 1). Zatem wspólnota Ruchu słucha Słowa Bożego i strzeże Je, modli się i umacnia sakramentami świętymi. Na temat miłości Boga i ludzi jest wiele pieśni i piosenek religijnych znanych członkom oazy. One też stają się narzędziem wychowania „nowego człowieka”²⁷

Elementy tworzące wspólnotę można sprowadzić do trzech kategorii, ujętych greckimi terminami: martyria, diakonia, liturgia. Martyria – świadectwo: słowo Boże przyjmowane z wiarą zachęca do modlitwy i życia religijnego. Diakonia – wzajemna służba w ramach małej wspólnoty i w Kościele, a nawet wobec świata. Liturgia – liturgia związana z Eucharystią, w której uczestniczy wspólnota nowych ludzi. Z tego zjednoczenia osób w Bogu promieniuje Jego łaska. Nowi ludzie, którzy się spotykają w Ruchu, dzielą się Słowem Bożym, modlą się i dają świadectwo. Czynią to ochotnie, ponieważ zachęcają do tego śpiewy oazowe²⁸ Wspólnota złożona z nowych ludzi tworzy nową kulturę, opartą na chrześcijańskich wartościach. Fundamentem jest ewangeliczna rewizja życia, stosowana w Ruchu według schematu: widzieć, oceniać i działać. Proces ten powoduje nowe spojrzenie na życie i dopinguje do przyjęcia właściwych postaw w świetle Ewangelii. Nowe spojrzenie człowieka na życie we wspólnocie to tworzenie zdrowej kultury. Obecność członków Ruchu nie może zamknąć się tylko w sprawach organizacyjnych, ale we wszystkich dziedzinach życia musi przejawiać inicjatywy zmierzające do wprowadzania

²⁶ *Mosty*, [w:] *Serce*, s. 21-22.

²⁷ S. S z m i d t, *Serce wielkie*, [w:] *Serce*, s. 5.

²⁸ *Iskra*, [w:] *Serce*, s. 19 [b.a.].

Bożego ładu na świecie. Ruch podejmuje dzieło szeroko pojętej „Nowej Kultury” W Chrystusie znajduje ostateczne i normatywne kryterium osądu siebie oraz uzasadnienie dążenia do ideału. Na tej drodze jest możliwość nawrócenia i wyzwolenia się ze zła. Mocą w kształtowaniu „nowego człowieka” jest Duch Święty, o którym tak wiele i często śpiewa się w Ruchu. Jest On właściwym wychowawcą „nowego człowieka”²⁹

Obok Chrystusa, w którym Bóg objawia się jako Sługa, staje Niepokalana – Służebnica. Ona ciągle jest najdoskonalszym wzorem nowego, w pełni odkupionego człowieczeństwa. W pedagogii Ruchu odgrywa ważną rolę formacyjną. Swoją postawą uczy relacji do Chrystusa. Stąd kształtowanie „nowego człowieka” można nazwać również personalistyczno-maryjnym³⁰ Z ujęcia celu w kategoriach personalistycznych wynika, że w Ruchu Światło-Życie chodzi głównie o samowychowanie. Jest to urzeczywistnianie się od wewnątrz przez świadomą akceptację i dobrowolne dążenie do ideału. Chodzi tu o wartości, które zanim staną się ideałem w wysiłkach wychowawczych, ukazują się w świetle ludzkiego pragnienia. W prowadzeniu dzieci i młodzieży oraz dorosłych do takiego wyboru pomagają pieśni i piosenki religijne, których nie brak w Ruchu Światło-Życie. Tu pielęgnuje się każdy dobry tekst i melodię, dba się też o to by służył celom religijnym.

V. TROSKA O ŚPIEW RELIGIJNY W RUCHU ŚWIATŁO-ŻYCIE

Śpiew w Ruchu Światło-Życie jest od początku ważnym elementem formacyjnym. Od pierwszych oaz organizowanych dla ministrantów i dziewcząt należących do scholi kościelnych był w ich programie³¹ W oazach rysowała się potrzeba śpiewu liturgicznego. Podejmowała go młodzież męska (lektorzy) i żeńska (schole) w wieku szkoły średniej, a potem młodszy i starsi. Teksty wyrażają koncepcję wychowawczą opartą na ideale „nowego człowieka” w ujęciu św. Pawła Apostoła oraz na wizerunku Niepokalanej, będącej wzorem w pracy nad sobą.

W oazie rekolekcyjnej uczestnicy uczą się nowych form wyrażania przeżyć. Często takie śpiewy propagują ideał życia chrześcijańskiego, do którego

²⁹ P. S c h a l t e s, *Zjednoczeni w Duchu*, [w:] *Serce*, s. 39-40.

³⁰ B l a c h n i c k i, *Charyzmat*, s. 40-41.

³¹ F. B l a c h n i c k i, *Od ministrantów do animatorów zgromadzenia liturgicznego*, [w:] *Teczka: Pomoce dla duszpasterstwa ministrantów nr 11*, Lublin 1972, s. 8 (mps).

należy dążyć w pracy samowychowawczej podczas roku szkolnego. Śpiewa się na tygodniowych spotkaniach oraz podczas miesięcznych Dni Wspólnoty³² Po wyczerpaniu ustalonego programu formacyjnego na spotkaniu dalsze zajęcia mają charakter towarzysko-rozrywkowy. Zaleca się, by śpiewać wtedy pieśni i piosenki będące zewnętrznym wyrazem stylu życia uczestników Ruchu. Materiały mające służyć pomocą w prowadzeniu elitarnych grup zawierają program godzin szkoleniowych, np. dla scholi liturgicznej i osób zaangażowanych muzycznie, a także wskazania metodyczne i praktyczne uwagi duszpasterskie³³

Podstawowa formacja liturgiczna scholi w Ruchu opiera się na śpiewie i muzyce, akceptowanych przez Ordo Missae. Są to równocześnie zadania kościelnych zespołów śpiewaczych. W tym charakterze mogą wystąpić dziecięce schole liturgiczne, dziewczęce służby podczas odprawiania mszy św. i młodzieżowe zespoły instrumentalno-wokalne. W trakcie prowadzenia zajęć i ćwiczeń zwraca się uwagę na praktyczne zastosowanie duszpasterskie. W pomocach dydaktycznych występują szkice pogadarek wychowawczych i liturgicznych oraz materiały pomocnicze do formacji muzycznej³⁴.

Ksiądz Blachnicki ubolewał nad tym, że wierni „nie wiedzą, jak się modlić słowami pieśni dość przypadkowo dobranych, bez troski o ich wbudowanie w kontekst całości liturgii danego dnia”³⁵ Uświadamianie w tej dziedzinie zaczyna się w Ruchu od dzieci przez formację do życia liturgicznego oraz do modlitwy we wspólnocie o nastawieniu apostołskim. Wraz ze zdobywanym doświadczeniem zwiększa się w oazach liczba opracowań służących formacji w scholi śpiewaczej. Wiążą się one z historią i funkcją muzyki w liturgii, przygotowaniem i zadaniami kościelnych zespołów śpiewaczych oraz ze wskazaniami pastoralnymi³⁶.

Powstały też pomoce wprost dla Służby Liturgicznej³⁷, w których znajdują się uwagi o śpiewie. „Piosenka religijna ma być wyrazem naszego zaangażowania, świadectwem i wyznaniem wiary. Jej zadaniem jest wnoszenie Boga w życie, aby On był «Bogiem zawsze z nami», Bogiem żywym i obecnym,

³² T e n ż e, *Wspólnota służby liturgicznej dziewcząt*, [w:] *Teczka: Pomoce dla wspólnoty służby liturgicznej 1972-73*, Lublin, [b.r.], s. 1 (mps).

³³ T e n ż e, *Teczka: Dziecięca schola liturgiczna. Pierwszy rok pracy*, Lublin [b.r.] (mps).

³⁴ T e n ż e, *Teczka: Podstawowa formacja liturgicznej scholi śpiewaczej 5D 4*, Lublin [b.r.] (mps).

³⁵ T e n ż e, *Animatorzy zgromadzenia liturgicznego*, [w:] *Teczka: Pomoce dla duszpasterstwa ministrantów nr 11*, Lublin 1972, s. 1.

³⁶ T e n ż e, *Teczka: Podstawowa formacja*.

³⁷ T e n ż e, *Teczka: Program 1-4. Dialog i spotkanie 1-2*, Lublin [b.r.] (mps).

wzywającym nas i doświadczającym naszej miłości przez rozliczne sytuacje, z których utkany jest każdy dzień”³⁸ Śpiew religijny w Ruchu odgrywa taką rolę, gdy są przestrzegane pewne warunki. Zwraca się uwagę na słowo, żeby akompaniament gitary czy zespołu beatowego nie przygłuszał treści. Najważniejsze w pieśni i piosence są słowa, które pobudzają do zastanowienia się. Ważna jest sytuacja i okoliczności, w jakich się śpiewa. Nie uznaje się za właściwe śpiewania piosenek religijnych na przemian z żartobliwymi, wyłącznie dla relaksu psychicznego. Śpiew religijny ma pomagać w tworzeniu i wychowaniu wspólnoty oraz doborze pewnego stylu życia, polegającego na świadomym osiągnięciu określonego zespołu wartości. Pieśni i piosenki religijne w Ruchu stają się „naszym śpiewaniem”, to znaczy, że wyrażają atmosferę, program życiowy i uczą patrzenia na życie³⁹

Śpiewanie religijne w Ruchu Światło-Życie jest wyrazem dotarcia do świadomości człowieka współczesnego, jego głównych zamięłowań, trosk i pragnień⁴⁰ Uczestnicy Oaz chętnie je wyrażają⁴¹ Tekst dobrze dobrany pod względem treści i melodii tworzy głęboką więź między uczestnikami. Bardzo często w tekstach jest zawarta prosta prawda, ale trzeba dążyć, aby móc jej sprostać”⁴²

Pieśni i piosenki mają wpływać na postawy moralne, kształtować światopogląd i być równocześnie formą modlitwy. Stąd śpiew i muzyka w dużej mierze towarzyszą pracy z grupami. Podczas rekolekcji oazowych z tematem każdego dnia związany jest śpiew. Wykorzystuje się go podczas jutrzni i po mszy św. oraz powtarza się okazyjnie w ciągu dnia⁴³ Śpiew dnia ma być wyrazem zaangażowania ewangelicznego zarówno w treści, jak i w wykonaniu. Treścią tej poezji jest Ewangelia i spotkanie z Bogiem. Jest ona po to, aby być świadectwem przeżycia religijnego i wyznaniem wiary.

Jest to też forma przepowiadania Słowa Bożego, które włączone w życie współczesnego człowieka towarzyszy mu na co dzień. Śpiew religijny w Ruchu łączy Ewangelię z życiem. Melodia, akcent i rytm w zasadzie nie zagłuszają treści. Ważne jest tu odpowiednie opanowanie i umiejętność wykonywania. Dlatego też w czasie trwania oazy codziennie prowadzona jest

³⁸ T e n ż e, *Teczka: Wstępny rok formacji scholi liturgicznej dziewcząt. („Preoaza”)*, Lublin 1972 (mps).

³⁹ Tamże, s. 8.

⁴⁰ F. B l a c h n i c k i, *Godziny Taboru*, Carlsberg-Lublin 1989, s. 21-25.

⁴¹ Tamże, s. 13 i n., 88, 97.

⁴² Tamże, s. 120-121.

⁴³ *Oaza Nowego Życia I stopnia. Podręcznik. Część B, dni 1-5*, 1984, s. 13 [b.a.m.].

nauka śpiewu, m.in. piosenki dnia oraz jej objaśnienie. Zbiera ona w jakiś sposób treści danego dnia i jest wyrazem radości przeżycia religijnego⁴⁴ Jest też na nią miejsce podczas pogodnego wieczoru. Stanowi więc element kończący dzień.

Opiekun danej grupy wcześniej przygotowuje repertuar śpiewno-muzyczny. Konspekt np. dla Oazy I stopnia zawiera wskazówkę: „Pogodny wieczór należy ukształtować jako [...] połączony ze śpiewem piosenek związanych z tematyką dnia⁴⁵ W praktyce oprócz piosenek religijnych śpiewa się również harcerskie, rajdowe i szkolne. Pamięta się, by cały entuzjazm, do którego przyczyniają się również piosenki, był przeżywany w atmosferze chrześcijańskiej. Są one wtedy elementem wychowawczym i wspólnototwórczym. Rozpoczynając pogodny wieczór, wprowadza się nastrój piosenką o charakterze religijnym. Jeśli później wystąpią piosenki świeckie, to kończąc radosne spotkanie, ponownie wprowadza się odpowiedni nastrój śpiewem religijnym⁴⁶.

Takie sytuacje zdarzają się podczas pierwszych i ostatnich pięciu dni rekolekcji, kiedy to przypada rozważanie tajemnic radosnych i chwalebnych różańca św. Inaczej rzecz się ma wtedy, gdy uwagę skupia się na części II bolesnej. Wówczas w miejsce pogodnych śpiewów wprowadzane są wieczornice zawierające gotowe propozycje⁴⁷ Mogą to być misteria czy specjalne programy akademickie, uwzględniające „wieczory piosenki religijnej”⁴⁸

Innym elementem dnia na Oazie I stopnia jest szkoła modlitwy, składająca się z konferencji na temat spotkania z Bogiem i praktycznego ćwiczenia się w tej czynności. Podręcznik dla prowadzących poucza, że „[...] przed konferencją można zaśpiewać odpowiednią pieśń, np. piosenkę dnia lub pieśń z liturgii dnia”⁴⁹ W określonych przypadkach są to gotowe propozycje⁵⁰ śpiewów wprowadzających, jak też towarzyszących przebiegowi modlitwy⁵¹

Jednym z elementów programu dnia na II stopniu Oazy jest celebracja słowa Bożego. Towarzyszy jej zestaw śpiewów stosowanych w liturgii, tak

⁴⁴ Z. U r b a n, *Rekolekcje przeżyciowe w opinii młodzieży na podstawie badań ankietowych w wybranych ośrodkach oazowych*, Lublin 1980, s. 49 (mps).

⁴⁵ *Oaza Nowego Życia I stopnia*, s. 13.

⁴⁶ Tamże, s. 14.

⁴⁷ *Teczka: 1C7. Wieczornice ku czci bł. o. M. M. Kolbe*, Krościenko, [b.a.r.], (mps).

⁴⁸ *Teczka: 1C8. Wieczory piosenki religijnej, pogodne wieczory, różne imprezy*, Krościenko 1971, [b.a.], (mps).

⁴⁹ *Oaza Nowego Życia I stopnia*, s. 37.

⁵⁰ Tamże, s. 66.

⁵¹ F. B l a c h n i c k i, *Diakonia oaz rekolekcyjnych 6. Podręcznik Oazy Nowego Życia I stopnia. Część B – szczegółowa, dni 6-10*, [b.m.], 1981, s. 11-14.

pierwszego dnia⁵², jak i podczas kolejnych dni. Szczególny charakter ma w oazie doba trzynasta, zwana Dniem Wspólnoty. Wtedy to oazy gromadzą się w duchu jedności na Godzinę Spotkania oraz na Eucharystii i wspólnym popołudniowym nabożeństwie. Podczas Godziny Spotkania każda oaza po swoim świadectwie proponuje piosenkę do zaśpiewania przez wszystkich lub wykonuje ją sama⁵³

Na Dzień Wspólnoty Oazy Żywego Kościoła w 1972 r. przygotowano piętnaście piosenek na tę właśnie Godzinę, a także na mszę św., włącznie z częściami stałymi, kompozycji ks. K. Mrowca oraz ks. J. Pawlaka⁵⁴. W 1990 r. opracowano propozycję śpiewów na Nabożeństwo Słowa podczas Dni Wspólnoty⁵⁵. Materiały instruktażowe zamieszczają śpiewy, które mają być wykonane po prelekcjach podczas Godziny Odpowiedzialności⁵⁶. Dzień Wspólnoty zawiera także piosenkę dnia, którą śpiewa się podczas modlitwy dziękczynnej⁵⁷. Pieśń taka jest wyrazem jedności Ruchu, podobnie jak pieśń roku, której uczestnicy oaz uczą się już wcześniej w swoich parafiach.

VI. ŚPIEW UJEDNOLICONY

W Ruchu dąży się do ujednoczenia śpiewu różnych grup oazowych. Najlepiej to się udaje w trakcie letnich rekolekcji przez wprowadzanie jednolitego materiału muzycznego. Przykładem takiego dążenia jest właśnie piosenka roku rozprowadzana na drukach ulotnych w tzw. Teczce, zawierającej materiały formacyjne na dany rok. Ma ona zasięg ogólnopolski i dociera do każdej wspólnoty oazowej. Pieśń roku (może być jedna lub więcej) nawiązuje do określonego hasła roku pracy w grupach⁵⁸

Drugim przykładem ujednoczenia pieśni w Ruchu, a jednocześnie dbałości o odpowiedni repertuar śpiewów podczas mszy św., są propozycje grupy

⁵² *Podręcznik Oazy Nowego Życia II stopnia. Część B dni od 1-5*, 1980, s. 21-22, [b.a.m.].

⁵³ *Podręcznik Oazy Nowego Życia II stopnia. Część B dni oazy od 11-15*, 1980, s. 31 [b.a.m.].

⁵⁴ *Teczka: IC 10b. Dzień Wspólnoty. Przygotowanie Dni Wspólnoty międzyoazowej*, Krościenko 1972 [b.a.], (mps).

⁵⁵ *Teczka: Na Dzień Wspólnoty 1990 piosenki – oryginał komunikatu OŻK 1990* [b.a.], Krościenko (mps).

⁵⁶ *Godzina Odpowiedzialności na Dzień Wspólnoty 1994, Krościenko 1994* [b.a.], (mps); *Godzina Odpowiedzialności na Dzień Wspólnoty 1995*, Krościenko (mps).

⁵⁷ *Teczka: Dzień Wspólnoty animatorów i młodzieżowych wspólnot służby liturgicznej III-1975/76-3/4 I 1976, Krościenko 1975* [b.a.], (mps).

⁵⁸ P a l u c h, *Zarys historii*, s. 149-150.

muzycznej na każdy dzień oazy zawarte w konspektach⁵⁹ Kolejni moderato-
rzy krajowi starali się o właściwy dobór śpiewów na odpowiednie okazje⁶⁰
Odnosząc się do przygotowywania liturgii, ks. W. Danielski wprost przestrze-
gał, by uczestnicy oaz po powrocie do parafii nie powoływali się na „jakąś
mszę młodzieżową czy oazową” (np. zabraniał zastępować aktu pokutnego,
„Święty” przez ich parafrazy). Nie wyrażał zgody na zastępowanie pieśni
z *Exultate Deo* lub śpiewnika ks. J. Siedleckiego piosenkami lub charyzma-
tycznymi śpiewami chwały. To samo dotyczyło dodatkowych tekstów, obrzę-
dów czy gestów pomocnych na oazie⁶¹

Nie znaczy to, że nie należy komponować i rozwijać nowych śpiewów
z przeznaczeniem do liturgii, tworzyć kolejnych tekstów, z których korzysta-
nie powinno się odbywać pod odpowiedzialnym nadzorem Krajowych Kon-
ferencji Episkopatu albo komisji mieszanych dla danej grupy językowej⁶².
Te zastrzeżenia wiążą się także z próbą unifikowania śpiewów. Chodzi o to,
by wszędzie śpiewano pieśni z tekstami i melodiami sprawdzonymi i zatwier-
dzonymi przez kompetentne osoby. Życie jest jednak bogate, a różnorodność
tekstów religijnych na ogół większa aniżeli owych zaproponowanych w wy-
mienionych przez ks. W. Danielskiego książeczkach czy obowiązującym
w Polsce *Śpiewniku liturgicznym*⁶³

W samym Ruchu Światło-Życie opracowano i wydano już wiele śpiewni-
ków⁶⁴. Zawierają one bogactwo zarówno piosenek religijnych, jak i muzycz-

⁵⁹ *Wakacyjny Ośrodek Liturgiczno-Pastoralny nad Dunajcem, Sprawozdanie-Lato 1969*, [w:] *Teczka: Ankiety-różne stopnie, sprawozdania OŻK 1969*, Krościenko 1969 [b.a.], (mps); *Pomoce dla formacji Służby Liturgicznej. Seria C. Zestaw IV od pierwszej Niedzieli Wielkiego Postu do Niedzieli Palmowej czyli Męki Pańskiej*, [w:] *Teczka: RŚ-Ż-DS-76/77* [b.a.m.r.]; H. B o l c z y k, *List jedności do Moderatorów, Diakonii i Animatorów Oaz Średnich na Podhalu i Sądeckczyźnie*, Krościenko 1994, s. 1 [mps].

⁶⁰ Por. *Oaza Nowego Życia I stopnia*; B l a c h n i c k i, *Diakonia oaz rekolekcyjnych. Podręcznik Oazy Nowego Życia; Oaza Nowego Życia I stopnia. Podręcznik. Część B dni oazy 11-15, 1984* [b.a.m.]; *Podręcznik Oazy Nowego Życia II stopnia. Część B dni od 1-5; Podręcznik Oazy Nowego Życia II stopnia. Część B dni oazy od 6-10, 1980* [b.a.m.]; *Podręcznik Oazy Nowego Życia II stopnia. Część B dni oazy od 11-15*.

⁶¹ W. D a n i e l s k i, *Instrukcja dla moderatorów oaz rekolekcyjnych dotycząca przygo-
towania i przeprowadzenia Dnia Wspólnoty*, Krościenko [b.r.], (mps).

⁶² G. F o n t a i n e, *Twórczość celebransa w zgromadzeniu liturgicznym*, [w:] *Szkoła animatora liturgicznego (Szkoła liturgiczna w oazie rekolekcyjnej)*, [w:] *Teczka V*, Lublin 1977 (mps).

⁶³ B. Bartkowski [i in.] (red.), *Śpiewnik liturgiczny*, Lublin 1991.

⁶⁴ *Alleluja. Śpiewy mszalne*, Lublin 1974 [b.a.], (mps); *Śpiewnik liturgiczny na okres wielkanocny*, Carlsberg 1992 [b.a.]; *Centralna Oaza Matka – Modlitwa Godzin*, Lublin 1992 [b.a.]; *De colores*, [b.a.m.r.]; *Duch mocą swą wieje*, 1978 [b.a.m.]; *Duchu Ogniu*, [b.a.m.r.];

nych opracowań części stałych mszy św. oraz wybranych tekstów z Liturgii Godzin. Choć obecnie w Kościele istnieje wiele nowych ruchów i wspólnot⁶⁵, tylko nieliczne mogą się pochwalić taką pieczołowitością w odniesieniu do śpiewów jak Ruch Światło-Życie. Pewnym problemem jest to, że wciąż w ramach liturgii pojawiają się teksty i opracowania muzyczne nie wyrażające w sposób jednoznaczny sacrum. Jest to jednak zjawisko marginalne, nie znajdujące pokrycia w nauczaniu kierujących Ruchem. Wręcz przeciwnie, animatorom muzycznym i odpowiedzialnym oraz kapłanom-celebransom przypomina się, że w ramach liturgii mszalnej nie można wykonywać dowolnych śpiewów, lecz tylko te pieśni, które mają aprobatę władzy kościelnej⁶⁶.

Pragnąc, by wierni bardziej angażowali się podczas sprawowania Eucharystii, by posługiwali się współczesnym i zrozumiałym językiem muzycznym, w Ruchu stale poszukuje się osób odpowiedzialnych za religijny śpiew⁶⁷. Jedną z oaz specjalistycznych jest poświęcona szkoleniu animatorów muzycznych. Chodzi o Kurs Animatorów Muzycznych Oazy (KAMuzO). Cele, jakie on sobie stawia, to:

- modlić się śpiewem,
- posługiwać się śpiewem podczas Eucharystii, na spotkaniach modlitewnych i w pogodne wieczory,
- prowadzić schole w ciągu roku do codziennej liturgii,
- dobierać śpiewy na Eucharystię,
- prowadzić jutrznie i nieszpory,

Exultate Deo. Mały śpiewnik mszalny, 1978 [b.a.m.]; G. Skop (red.), *Exultate Deo. Śpiewnik mszalny*, Carlsberg–Lublin 1994; G. Skop (red.), *Exultate Deo. Śpiewnik mszalny*, Katowice 1998; *Kolędy i pastorałki*, Carlsberg 1984 [b.a.]; *Laetatus sum. Na pielgrzymkę*, [b.a.m.r.]; *Liturgia Godzin, Wigilia i Niedziela Zestania Ducha Świętego. Święto Maryi Matki Kościoła*, Carlsberg 1988 [b.a.]; *Marana tha. Modlitwa wieczorna Kościoła przed Bożym Narodzeniem (17-23 XII) wg. Liturgia horrarum*, t. I, Rzym 1972, Lublin 1976 [b.a.]; *Marana tha! Śpiewnik na okres Adwentu*, Carlsberg 1989 [b.a.]; *Metanoieite. Śpiewnik na czas Wielkiego Postu*, Carlsberg 1985 [b.a.]; *Modlitwa codzienna i wybór śpiewów mszalnych dla służby liturgicznej*, (b.a.m.r.); *Otrzymaliście ducha przybrania za synów. Liturgia*, Częstochowa 1991 [b.a.]; A. Sionek [i in.] (red.), *Pieśni chwaty*, Lublin 1991; *Serce wielkie nam daj...*; *Śpiewnik na czas Wielkiego Postu. Dodatek do Exultate Deo*, Carlsberg 1984 [b.a.]; *Święte Triduum Paschalne męki i zmartwychwstania Pańskiego. Liturgia Godzin*, Lublin 1992 [b.a.]; *Triduum Paschalne. Modlitwa Godzin*, 1986 [b.a.m.]; *Wielki Tydzień. Wybór śpiewów dla kantora i scholi*, Lublin 1983 [b.a.].

⁶⁵ F. L e n o i r, *Nowe wspólnoty*, Warszawa 1993.

⁶⁶ *Exultate Deo. Śpiewnik mszalny*, Carlsberg–Lublin 1994, s. 7 [b.a.]; *Alleluja. Śpiewy*, s. IV.

⁶⁷ W. D a n i e l s k i, *Zaproszenie księży proboszczów*, OŻK 1985, [w:] *Teczka: Oaza Diakonii Lokalnej 1985*, Krościenko 1985 (mps).

- czytać dokumenty Kościoła na temat muzyki w liturgii,
- poznawać chorał gregoriański,
- adorować Najświętszy Sakrament,
- posługiwać bliźnim w postawie pokory i odpowiedzialności za Kościół⁶⁸

Wśród animatorów muzycznych są osoby, które przeżyły już Oazę I i II stopnia, a równocześnie mogą wylegitymować się jakimś fachowym przygotowaniem (grają na instrumencie, czytają nuty, mają dobry głos, zdobyły swobodę występowania przed innymi)⁶⁹ W czasie trwania kursu zwraca się uwagę na opanowywanie repertuaru liturgicznego. Przywiązuje się także wagę do poprawnego uczenia nowych piosenek religijnych, podkreślając przede wszystkim ich treść kerygmaticzną i wartości wychowawcze⁷⁰ Proponuje się zarazem ich miejsce w modlitwie spontanicznej, swobodnej, posiłkowanej muzyką i poezją⁷¹ Wyklucza się natomiast z liturgii piosenki, by nie budziły u odbiorców „pozamszalnych” skojarzeń; choć są one źródłem szlachetnego uczucia, to jednak nie wiążą się z liturgią.

W ten sposób unika się dysonansu emocjonalno-poznawczego, zachodzącego między treściami liturgii a formą oprawy muzycznej, w wyniku którego odbiór pierwszoplanowych treści mszy św. schodzi na plan dalszy i nieistotny⁷² Śledząc rozwój Ruchu, zauważa się, że stanowi on pewną kontynuację oazowej formacji dla ministrantów⁷³ i scholi liturgicznych⁷⁴

„W czasie liturgii – mówił ks. kardynał Karol Wojtyła – słyszymy Słowo Boże mówione i śpiewane. Kiedy to Słowo Boże do nas dociera [...] pięknie śpiewane, pamiętajcie, że poprzez nie stale odzywa się ta odwieczna pieśń Chrystusa, pomagacie śpiewać w waszych wspólnotach, w waszych parafiach, pomagacie śpiewać w całym Kościele. I niech ten śpiew młodego pokolenia będzie dobrym wstępem do odnowy Kościoła...”⁷⁵

Świadectwo życia, tak ważne nie tylko w rozbudzaniu religijności, ale i w jej rozwijaniu czy odnawianiu, nie byłoby pełne, gdyby nie zostało uzupeł-

⁶⁸ KAMuzO 95. Krościenko 95, [w:] *Teczka: Owoce OŻK 1995*, Krościenko 1995 [b.a.], (mps).

⁶⁹ *Kurs Oazowy Animatorów Muzycznych*, Lublin 1983, s. 1 [b.a.], (mps).

⁷⁰ Tamże, s. 5.

⁷¹ Tamże, s. 4.

⁷² R. P r z y m u s i ń s k i, *Beat w liturgii a przeżycie religijne*, „Znak” 22(1970), s. 757.

⁷³ *Krajowe Duszpasterstwo Służby Liturgicznej. Teczka: Podstawowa formacja ministrantów*, Lublin, s. 30 [b.r.], (mps).

⁷⁴ *Teczka 1: Formacja kandydatów do zespołu służby liturgicznej. (I rok formacji dziecięcej scholi liturgicznej)*, Lublin [b.a.r.], s. 14, (mps).

⁷⁵ B l a c h n i c k i, *Godziny*, s. 42.

nione przez świadectwo słowa⁷⁶ Owo słowo znajduje swoje miejsce w pieśni liturgicznej i piosence religijnej. Niekiedy określa się ją mianem „Ewangelii w piosence” Śpiewy oazowe zachęcają do przyjmowania słowa Bożego w codzienności. Jest to jedna spośród kilku metod formacji „nowego człowieka”

O tym, jak bardzo lubiane są te śpiewy, mogą świadczyć wypowiedzi uczestników rekolekcji oazowych, napisane w ramach anonimowych ankiet, przeprowadzanych podczas wakacji. Na pytanie: „Jakie korzyści odniosłam z oazy i czego się nauczyłam?” uczestnicy często odpowiadają: „Dużo nowych piosenek”, „wiele nowych modlitw i pieśni...”, „pięknych i ciekawych piosenek o Jezusie Chrystusie”⁷⁷ Na pytanie: „Które z praktyk oazowych: modlitwy wieczorne, poranne, różaniec, treść piosenek dnia, hasło dnia, pomogły mi lepiej się modlić?” Odpowiadano: „W lepszej modlitwie pomogły mi w dużej mierze piosenki dnia”, „Największy wpływ miał różaniec i piosenki [...], a piosenki traktowałam jako rodzaj modlitwy, bardzo mi odpowiadający”, „piosenkę dnia nuciło się przy różnych okazjach w ciągu dnia i wydaje mi się, że to była również łączność z Bogiem”⁷⁸

Jak wynika z wypowiedzi uczestników, zarówno pieśni, jak i piosenki religijne pobudzały dzieci i młodzież oraz dorosłych do przeżywania doświadczenia swojej wiary. Warta jest zatem refleksja teologiczno-pastoralna nad tym fenomenem katolickiej formacji pokoleń Polaków. Ruch na przestrzeni minionego czasu oddał wielkie usługi w religijnym prowadzeniu przede wszystkim dzieci i młodzieży. Do podobnych celów zmierzał ks. Blachnicki, założyciel Ruchu. Ukazał kształtowanie „nowego człowieka” i wiele czasu poświęcił trosce o poprawny śpiew religijny podczas wakacyjnych rekolekcji oazowych.

BIBLIOGRAFIA

- Blachnicki F., Charyzmat Światło-Życie. Teksty podstawowe, Lublin 1996.
 Blachnicki F., Diakonia oaz rekolekcyjnych 6. Podręcznik Oazy Nowego Życia I stopnia. Część B – szczegółowa, dni 6–10, [b.m.] 1981.
 Blachnicki F., Godziny Taboru, Carlsberg–Lublin 1989.
 Blachnicki F., Wolni i wyzwalający, Krościenko 1999.

⁷⁶ J. Chłopkowska, *Świadectwo w nauczaniu ks. Franciszka Blachnickiego*, Katowice 1997, s. 9.

⁷⁷ *Ankiety Oazy Niepokalanej I i II stopnia. 1969*, [w:] *Teczka 3B3*, Krościenko 1969 [b.a.], (rkps).

⁷⁸ *Ankiety o modlitwie 1970*, [w:] *Teczka 3B16*, Krościenko 1970 [b.a.], (rkps).

- C h ł o p k o w s k a J., Świadectwo w nauczaniu ks. Franciszka Blachnickiego, Katowice 1997.
- C l a r k S., Budowanie wspólnot chrześcijańskich, Wrocław 1994.
- D a n i e l s k i W., Instrukcja dla moderatorów oaz rekolekcyjnych dotycząca przygotowania i przeprowadzania Dnia Wspólnoty, Krościenko [b.r.].
- L e n o i r F., Nowe wspólnoty, Warszawa 1993.
- Marana tha. Modlitwa wieczorna Kościoła przed Bożym Narodzeniem (17-23 XII) wg Liturgia horarum. T. I. Rzym 1972; Lublin 1976 [b.a.].
- Marana tha! Śpiewnik na czas Adwentu, Carlsberg 1989 [b.a.].
- Metanoëite. Śpiewnik na czas Wielkiego Postu, Carlsberg 1985 [b.a.].
- Otrzymaliście ducha przybrania za synów. Liturgia, Częstochowa 1991 [b.a.].
- P a l u c h M., Zarys historii Ruchu Światło-Życie, Lublin 1998.
- P a w e ł VI, Adhortacja apostołska *O ewangelizacji w świecie współczesnym [Evangelii nuntiandi]*, Rzym 1975.
- P r z y m u s i ń s k i R., Beat w liturgii a przeżycie religijne, „Znak” 22 (1970), s. 754-759.
- Sionek A. [in.] (red.), Pieśni chwały, Lublin 1991.
- Skop G. (red.), Exsultate Deo. Śpiewnik mszalny, Carlsberg 1994.
- Śpiewnik liturgiczny na okres wielkanocny, Carlsberg 1992 [b.a.].
- Śpiewnik na czas Wielkiego Postu. Dodatek do Exsultate Deo, Carlsberg 1984 [b.a.].
- U r b a n Z., Rekolekcje przeżyciowe w opinii młodzieży na podstawie badań ankietowych w wybranych ośrodkach oazowych, Lublin 1980 (mps).

VALORI FORMATIVI DEL CANTO RELIGIOSO NEL MOVIMENTO „LUCE-VITA”

R i a s s u n t o

Il movimento „Luce-Vita”, chiamato anche „Oasi”, fu iniziato da don Franciszek Blachnicki (1921-1987). Per suscitare l’interesse dei ragazzi e dei giovani verso la dimensione spirituale egli utilizzava diversi metodi. Quando dopo il Concilio Vaticano II nel sistema educativo del movimento „Oasi” sono entrate le idee che sottolineavano il valore dell’uomo in quanto persona e della Chiesa, percepita come comunità, si è iniziato ad apprezzare di più il ruolo della liturgia e del canto religioso nel processo del rinnovamento spirituale.

L’assunzione da parte del movimento della funzione deuteroatecumenale ha fatto sì che il canto religioso acquistò un importante ruolo formativo. Di fatto, il canto facilita l’assimilazione vitale della Parola di Dio e della liturgia, e aiuta nella donazione disinteressata della persona al servizio degli altri. In questo modo i canti religiosi del movimento „Luce-Vita” diventano uno strumento efficace per la formazione spirituale dei suoi membri.

Traduzione: Krzysztof Burski SSP

Słowa kluczowe: formacja duchowa, śpiew liturgiczny, ruch oazowy Światło-Życie, „nowy człowiek”.

Key words: spiritual formation, liturgical songs, movement „Light-Life”, „new man”.

Parole chiavi: formazione spirituale, canto liturgico, movimento „Luce-Vita”, „uomo nuovo”